

Devlet-Dışı Silahlı Aktörlerin Askeri Yükselişi: Açıklamalar ve Muhtemel Sonuçlar

Omar Ashour

Giriş: Bu yazıda; silahlı devlet-dışı aktörlerin güçlerini tahkim ettikleri kaynakları anlamlandırmak ve onlardan daha güçlü aktörler olan devletlerin neden taktiksel, operasyonel ve stratejik açılardan devlet dışı aktörleri mağlup etmede sürekli olarak güçlükler yaşadığının bir açıklamasını aktarmak amaçlanmaktadır. Yazı 4 bölümden oluşacaktır. İlk olarak, silahlı devlet aktörleri (hükümet veya rejimleri temsilen) ve silahlı devlet dışı aktörler (isyancı ve direniş gruplarını temsilen) arasındaki savaşların ya da çatışmaların neticelerinin tarihsel süreç içerisindeki değişimi ortaya konacaktır. İkinci bölümde, akademik bir kavrayışla genel olarak söz konusu değişimleri açıklayan güvenlik ve strateji çalışmaları literatüründeki temel tartışmalara değinilecektir. Üçüncü bölümde, örneklemeler yoluyla bazı devlet aktörlerinin silahlı devlet dışı aktörlerin askeri anlamda yükselişi karşısında hangi stratejilere başvurarak karşılık verdikleri incelenecektir. Son bölümde ise sonuç anlamında ulaşılan gözlemler aktarılacaktır.

Zayıf Taraf(lar)ın Yükselişi

Yirminci yüzyılın son çeyreğinden bu yana, isyancı grupların kapasitelerinde düzenli bir artış gözlenmektedir. Mack (1975), Arreguin-Toft (2001), Lyall ve Wilson (2009), Connale ve Libicki (2010), Jones ve Johnston (2013), Schutte (2014) ve diğer birçok akademisyen, isyancı grupların kendilerinden daha güçlü resmi birliklere karşı kazandığı zaferlerin oranında kayda değer bir artış olduğunu ve resmi birliklerin kendilerinden çok daha zayıf olan isyancı grupları mağlup etmedeki yetersizliğini gözler önüne sermiştir. Bu durum, tarihsel örneklerden bir sapma yaşandığına karşılık gelmektedir. Lyall ve Wilson (2009), 1800 ve 2005 yılları arasındaki 286 isyancı gruba dair verilerden hareketle 1976 ve 2005 yılları arasında resmi birliklerin bu gruplar karşısındaki başarı oranının yalnızca %25 dolayında olduğunu ortaya koymaktadır. Oysa 1826 ve 1850 yılları arasında bu oran %90'dır. Connable ve Libicki (2008), 89 isyancı grup üzerinden yaptıkları araştırmada benzer bir sonuca ulaşmıştır. 28 karşılaşmada (%31) resmi kuvvetler başarılı olurken, 26 karşılaşmada (%29) ise isyancı gruplar galip gelmiştir. 19 karşılaşmada (%21) ise netice tam olarak tespit edilememiştir (Connable ve Libicki, 2008: 5)¹. Diğer araştırmacılar da benzer neticelere ulaşmış olup kullandıkları veriler ve seçtikleri zaman dilimi dikkate alınmaksızın ulaştıkları bulgular birbirine yakındır. Silahlı devlet dışı aktörler; “devletlerin şiddet kullanma araçlarını tekellerine aldıkları için devlet dışı aktörleri sahada mağlup etmek hususunda daha yetkin oldukları” yönündeki tarihi temayülü değiştirmektedir. Nitekim bu şablon, Kolombiya'daki FARC'tan Afganistan'daki Taliban'a ve birçok örnek ve birçok vakada gözlenmektedir.

Birbiriyle Yarışan ve Birbirini Tamamlayan Açıklamalar

Güvenlik, strateji ve askeri alana dönük çalışmalar literatürü, görece daha zayıf konumdaki isyancı grupların kendilerine oranla daha güçlü yapısal karakterlere sahip olan devlet güçlerine karşı neden galip geldiğine veya ayakta kaldığına dair birçok açıklamayı ortaya koymaktadır. Bu açıklamalar; öncelikli olarak coğrafyaya, nüfusa, dış desteğe, askeri taktiklere ve askeri stratejilere odaklanmaktadır. Örneğin Mao ([1938] 1967), bir isyancının “insanların arasında denizde bir balığın yüzdüğü gibi ilerleyebilmesi” gerektiğini söyleyerek başarılı bir isyan hareketi için nüfusun sadakatini merkezi öneme sahip olduğunu vurgulamaktadır. ABD Ordusu / Deniz Kuvvetleri’nin İsyancılara Karşı Saha Rehberi’ne göre; isyancı gruplar, sıklıkla politik olarak bir tarafı olmayan ve statükonun yanında ya da karşısında yer alabilecek olan halkın “sadakatini kazanma çabası” içerisindedir ve bu tarafsız halk kitlesini statükonun yanında durmaya ikna etmek için onların “kalplerini ve zihinlerini kazanmak” gerekir” (Petraeus et al., 2007: 79-136). Thompson (1966), Mason ve Krane (1989), Wood (2003), Kalyvas (2006), Kalyvas ve Kocher (2007), Braithwaite ve Johnson (2012) ile Condra ve Shapiro (2012) da resmi yetkililerin yerel halka uyguladığı şiddetin, onların sadakatlerini olumsuz etkilediğini ve böylece isyancı grupların eleman, kaynak ve meşruiyet kazanmasına katkıda bulunduğunu ortaya koymaktadır. Afganistan’daki ABD kuvvetlerinde eski bir komutan olan General Stanley McChrystal, söz konusu olumsuz etkiyi “isyancı matematiği” olarak nitelemektedir. Buna göre “resmi kuvvetlerin öldürdüğü her masum, 10 yeni isyancı yaratır” (Deyfuss, 2013). Kilcullen (2009) de daha önceleri “kazara gerilla” tabirini, yerel halkı esas düşmanı

olmadığı hâlde resmi kuvvetlere karşı savaşıma iten unsurları ortaya çıkaran gelişigüzel baskı ve zulmün neticelerini ortaya koymak için kullanmıştır. Fakat bunun yanında devlet şiddetinin sivillere karşı gelişigüzel kullanılmasının, resmi kuvvetlerin yerel halkı yabancılaştırmak pahasına isyancı grupları mağlup etmesi gibi bir sonucu doğuracağını ortaya koyan alternatif argümanlar da mevcuttur.

Literatürde ayrıca coğrafya merkezci açıklamalar yer almaktadır. Fearon ve Laitin (2003) zorlu topolojinin bir isyan hareketinin lehine olan dört değişkenden biri olduğunu vurgulamıştır.² Mao ([1938], 1967: 7) benzer şekilde bir gerilla savaşının gerçekleşebileceği en makul şartların, resmi birliklerin destek hatlarını yarmak durumunda oldukları geniş ülkelerde olduğunu öne sürmüştür. Macaulay (1978) ve Guevara (1961), Küba’daki az sayıdaki silahlı devrimcinin kendilerinden çok daha güçlü silahlı kuvvetleri alt etmek ve aşamalar halinde en doğudan batıdaki başkente ilerlemek için topoğrafyayı nasıl kendi lehine kullandığını açıklamıştır. Galula (1964) ise coğrafi açıklamalar konusunda daha determinist bir tutuma sahiptir. Çığır açıcı bir eser olan “Counterinsurgency Warfare” adlı çalışmada “coğrafyanın devrimci bir savaşta ağırlıklı bir rol oynayabileceğini, en başta zayıf bir durumda olan isyancı bir grubun coğrafi koşulları kendi lehine kullanamaması durumunda daha en baştan kaybedeceğini” vurgulamıştır (Galula, 1964: 26). Boulding (1962) de coğrafi açıklamalar çerçevesine “Gücün İrtifa Kaybı” (Loss of Strength Gradient [LSG]) kavramını eklemiştir. Bu kavram kısaca; çatışmaların merkezden uzak ve periferik alanlara yakın olduğu ölçüde resmi kuvvetlerin güç kaybetme olasılığının arttığına kaynaklık etmektedir.

Schutte (2014), aynı kavramı esas alarak kavramın içeriminde bazı değişikliklere gidip böylesi bir durumda yalnızca gücün değil fakat aynı zamanda dikkatin de dağılabileceğini tespit etmiştir. Bunun için de kavramı “Dikkatin İrtifa Kaybı” (Loss of Accuracy Gradient [LAG]) şeklinde kullanmayı tercih etmiştir. Buna göre, mesafe arttıkça resmi kuvvetlerin daha fazla gelişigüzel saldırı yapması söz konusu olacak ve isyancıları hedef almada isabet oranı da bir o kadar azalacaktır. Böylelikle ayırım gözetmeyen saldırıların bir sonucu olarak isyancıların da lehine sonuç verecek şekilde sivillerin yabancılaşması durumu da söz konusu olacaktır (Schutte, 2014: 8).³

Diğer akademisyenler ise isyancı ağlara verilen dış desteğin önemini vurgulamışlardır. Connable ve Libicki (2010), 89 isyancı grupta yaptıkları çalışmada, “devlet desteğinden yararlanan isyancı grupların zafere ulaşma oranının 2’ye 1 olduğunu” ortaya koymuşlardır. Dış destek durduğu anda ise bu oran 1’e 4 oranında düşmektedir. (Connable ve Libicki, 2010: 8-9). Bu istatistikler, sonuçlarına kesin olarak ulaşılabilen çatışmalar esas alınarak ortaya konulmuştur.

Son olarak, bazı akademisyenler de isyancı grupların başarılarını başvurdukları askeri taktik ya da stratejileri esas alarak açıklamışlardır. Lyaal ve Wilson (2009), taktikler açısından modern savaş mekanizmalarının, resmi kuvvetlerin sivil nüfusu kazanma, yerel hakla bağlar kurma ve yerel halktan değerli istihbari bilgi toplama yetisini sekteye uğrattığını öne sürmüşlerdir. Jones ile Johnston (2012), Kilcullen (2014) ve Sieg (2014), isyancı grupların yeni teknoloji silahlara, iletişim aygıtlarına, istihbarat bilgisine, ulaşım imkânlarına, altyapıya ve idari ve organizasyonel kapasiteye erişiminin onlara tarihte sadece devlet ile bağlantılı

silahlı kuvvetlerin sahip olabileceği seviyede askeri taktiklerini zenginleştirme imkânını sunduğunu belirtmektedir. Bu da isyancı grupların resmi kuvvetler tarafından mağlup edilme ihtimalini ciddi oranda azaltmaktadır. Arreguín-Toft (2001), stratejik açıdan askeri kapasite anlamında daha zayıf aktörler ile daha güçlü düşmanları arasında karmaşık bir stratejik etkileşim modeli sunmaktadır. Bu araştırma, daha zayıf aktörlerin güçlü düşmanlarına karşı ters gelen stratejilere başvurarak kaynak kıtlığının üstesinden gelebildiği sonucuna ulaşmaktadır. Burada, “ani baskınlar” da dâhil olmak üzere gerilla savaşı stratejisi (dolaylı bir strateji) doğrudan saldırılarda bulunan güçlü aktörlere karşı en iyi strateji olarak sunulmaktadır (Arreguín-Toft, 2001: 100, 122).⁴

Bu açıklamaların üzerinde durduğu birçok husus, Orta Doğu ve Kuzey Afrika (MENA) bölgesinde faaliyet gösteren Irak Şam İslam Devleti (İŞİD), Heyet Tahrir el-Şam (HTŞ), Arap Yarımadası El Kaidesi, Kürdistan İşçi Partisi (PKK), Ensarullah (Husiler) gibi birçok örgütü anlamlandırmamıza yardımcı olmaktadır. Ancak Orta Doğu’daki Arap coğrafyasının kendine has siyasal koşulları da kesinlikle göz önüne alınması gereken bir etmendir. Arap dünyasının birçok bölgesinde görülen silahlı güç ile din/mezhebin veya şovenist milliyetçiliğin kombinasyonu, siyasi güç kazanmak ve iktidarı sürdürmek için en etkili yollar hâline gelmiştir. Seçimler, anayasalar, iyi yönetim ve sosyo-ekonomik hedefler ikincil durumda kalmış ve birçok Arap ülkesinde sadece “süs” olarak yer almıştır. Silahlı devlet-dışı aktörler de tam olarak, mermilerin oylardan çok daha etkili olduğunun tekrar tekrar kanıtlandığı, devlet ve devlet dışı aktörler tarafından aşırı politik şiddetin uygulandığı ve akabinde bu şiddetin dini kurumlarca meşrulaştırıldığı ve

“diğerinin” ortadan kaldırılmasının taviz ve uzlaşma adımlarından daha meşru bir politik strateji olarak görüldüğü bölgesel bir zeminde ayakta kalmakta ve gücünü her geçen gün arttırmaktadır. Bu tespit, kesinlikle Arap coğrafyasının verili bir durum olarak şiddete meyilli olduğu gibi bir önermeye dayanmamaktadır. Ancak Arap dünyasındaki baskın sosyo-politik yönetici elitler -birkaç istisna kenara bırakılırsa- sürekli olarak politikalarını birtakım şiddet uygulamaları yoluyla sürdürmeyi tercih etmekte ve bu şiddetin yelpazesi bireylere sistematik işkence uygulamaktan soykırım politikalarına kadar uzanmaktadır.

Karşı Strateji(ler): Genel Bakış

ABD ve müttefikleri, zaman içerisinde kendi ulusal ve stratejik güvenliğini tehdit eden devlet-dışı aktörlere karşı mücadele etmek için belirli stratejiler geliştirmiştir. Rusya ve İran da dâhil olmak üzere diğer devletler de kendi modifikasyonları çerçevesinde bu stratejiyi takip etmiştir. Aşağıda, bu stratejilerin temel noktalarının bazılarına yönelik genel bir bakış sunulacaktır.

ABD ve müttefikleri, ABD'yi tehdit eden IŞİD, El Kaide ve Taliban gibi devlet-dışı aktörleri geriletme ve etkisiz hale getirmek için insansız hava araçlarının (drone) kullanımı da dâhil olmak üzere sıklıkla hava saldırısı yöntemlerine başvurmaktadır. Bu anlamda insansız hava araçlarının kullanımı bir stratejiden ziyade bir taktiktir. Düşmanı yok etmeyi değil, geriletmeyi amaçlamaktadır (Cordesman, 2014: 3-5). Buna binaen stratejinin ikinci ayağını ise sahada IŞİD'i geriletme ve diğer düşman devlet-dışı aktörlere saldıracak ve nihayetinde onları yok edecek yerel ortakları desteklemek ve silahlandırmak gelmektedir (Beyaz Saray, 2014). Bu tarz bir strateji, Obama yönetiminin (ayrıca İngiliz hükümeti

ile diğer NATO müttefiklerinin) ABD'nin sahaya birlikler yollamaktan kaçınması gerektiği yönünde aldığı kararlardan ötürü uygulanmaya başlamıştır. Böyle bir kararın ortaya çıkardığı alternatif de genel itibarıyla “yerel ortakların” kapasitelerini arttırmak olmuştur (Beyaz Saray, 2014). Stratejinin üçüncü ayağı ise IŞİD'in mevcudiyetini, bölgedeki sorunlu politikaların bir sebebi değil fakat bir semptomu olduğunu kabullenmektir (Beyaz Saray, 2014; Lewis, 2014: 4-5). Bu sebeple, herhangi bir uzun vadeli çözüm, kırk yılı aşkın süredir sürekli olarak şiddet yanlısı radikalleşmeyi doğuran siyasal koşulları revize etmelidir. Nitekim IŞİD'i askeri olarak yenilgiye uğratmak, bu örgütü ortaya çıkaran yapısal sorunlarının bir süre üstünü örtecek bir maske olacaktır, tıpkı daha önce 2007 ve 2008 yılları arasında Irak İslam Devleti'nin mağlup edildiği gibi. Son derece yaygın seviyedeki baskı ve yolsuzluk, ayrıca Arap Sünnileri arasındaki korku ve yabancılaşma hissi göz önüne alındığında, yeni bir öfke dışavurumunun ortaya çıkması kaçınılmazdır ve bu, (hâlihazırda El Kaide'den daha aşırı olan) IŞİD'ten de kötü sonuçlar doğuracaktır. Bu stratejinin neticesi pekâlâ ideal bir netice olmayabilir. Burada, IŞİD'in kısa vadede parçalanmasından ya da yok edilmesinden ziyade sınırlandırılması söz konusudur. Yerel ortakların kayda değer bir biçimde desteklenmesi ve Irak ile Suriye'de siyasal çözümler geliştirme hususundaki bir başarısızlık, ABD'yi ve NATO müttefiklerini fiili olarak uzun vadeli bir çatışma ve sınırlama stratejisine mahkûm edecektir (Lewis, 2014: 28; Juneau, 2015: 38-39).

Öte yandan, bu stratejiye ve devlet-dışı aktörleri mağlup etmedeki etkisizliğine yönelik birçok eleştiri de mevcut. Bu eleştiriler arasında en bilineni, 2006 ve 2008 yılları arasında Taliban'a karşı

Afganistan'ın güneyindeki koalisyon güçleri komutanı olan eski İngiliz Genelkurmay Başkanı David Richards'ın yönelttiği eleştiridir. 2010 yılında, henüz IŞİD yükselişe geçmeden önce Richards, El Kaide ağına yönelik yürütülen mücadelenin başarısız olacağı ve "İslamcı militanlığın" ortadan kaldırılmasının "gereksiz" ve "ulaşılamayacak bir hedef" olduğu yönünde bir uyarıda bulunmuştur (Richards, 2010; Rayment, 2010).

Muhtemel Sonuçlar ve Son Gözlemler

ABD öncülüğündeki koalisyonun benimsediği mücadele stratejisinin bazı olumlu etkileri olmuştur. Irak ve Suriye'deki hava saldırıları ve bilhassa hava gücünün ağırlıklı etkisi sayesinde IŞİD, 2014 yılının ortalarından önce kullandığı geleneksel askeri taktikleri kullanmayı sınırlandırmak zorunda kalmış ve nihayetinde kontrolünü elinde bulundurduğu önemli oranda toprak parçasını kaybetmiştir. Hava saldırıları ayrıca kapasite inşası –ve iyimser yaklaşırsa politik çözümlerin bulunması için- sınırlı da olsa belli bir alan ve zaman kazandırmıştır.

Meselenin politik boyutu düşünüldüğünde, silahlı devlet-dışı aktörlerin bölgedeki, özellikle de Irak, Suriye, Mısır, Libya, Yemen ve Körfez'deki son derece işlevsiz politikaların bir sebebi değil, semptomu olduğunu idrak etmek son derece önem taşımaktadır. Bu sebeple, IŞİD'in askeri olarak mağlup edilmesi yeterli olmayacaktır. Çünkü son kertede, kalıcı bir siyasal reform ve uzlaşma süreci gereklidir.

Siyasal koşullarla alakalı daha genel olarak, Arap ülkelerindeki ağırlıklı isyanlar, siyasal atmosferdeki değişimlerin silahlı radikal grupların yükselişi ve/veya dönüşümüne nasıl etki ettiğine dair akademisyenlere ve uygulayıcılara

birçok ders vermiştir. Şiddet yanlısı aşırıların sosyo-politik değişim için tek kayda değer yöntemin politik şiddet olduğu yönündeki mantığının temeli, Tunus'ta (2010/2011) ve Mısır'da (2011) iki diktatörlük yönetimini alaşağı eden ve akabinde demokratik geçiş sürecini başlatan, görece başarılı sivil direniş kampanyalarıyla sarsılmıştır. Ancak Kaddafi ve Esad rejimlerinin, eylemcilere karşı şiddete başvurmaları, sivil direnişin sınırlarını belirleyen bir faktör olmuştur. Bu sınırlar Irak'ta (Maliki hükümetinin Nisan 2013'te Sünni çoğunluklu bölgelerde uyguladığı baskı) ve Mısır'da (Temmuz 2013 askeri darbesinin ardındaki süreç) da gözler önüne serilmiştir.

Tunus, Mısır, Libya, Irak ve Yemen'deki kısmen kurumsallaşmış demokratik geçiş süreçleri (özellikle 2011-2013 arasında) bağlamında, siyasal koşullar ve uzun vadeli stratejik vizyon hususlarına dair bazı mühim gözlemler yapılabilir. Birincisi, şiddete başvurmayan politik aktivizme dönen eski şiddet yanlısı aşırı gruplar dikkate değer bir şekilde, 2011 ve 2013 yılları arasında, yani kırılğan bir demokratikleşme süreci hâlâ sürerken, kendi dönüşüm sınırları içerisinde kalmayı tercih etmişlerdir. Mısır İslami Örgütü ve Libya İslami Mücadele Örgütü gibi gruplar ve Mısır Cihad Örgütü'nden fraksiyonlar ve önde gelen isimler siyasi partiler kurmuş, seçimlerde yarışmış, anayasal meclislere katılmış ve otoriter yönetim algısından uzaklaşan geçiş süreçlerini desteklemek üzere önemli siyasal girişimlerde bulunmuşlardır. Örneğin, 2011 yılında Mısır İslami Örgütü, mezhepçi şiddet karşıtı mitingleri organize eden ve Assut'taki (Örgüt'ün kalesi olan ve ülkenin güneyinde yer alan bir şehir) Kıpti Kilisesi ile barışçıl bir şekilde beraber yaşamaya dair ortak bildirilere imza atan, ana akım bir parti hâline gelmiştir.

Bir diğer politik gözlem ise güvenlik alanındaki reformlara dairdir. Daha önceki araştırmalara göre, radikalleşmenin etkisini yitirmesi ve şiddet yanlısı aktivizmden şiddet uygulamayan aktivizme geçişin, güvenlik alanında kapsamlı bir reform sürecinden geçmemesi durumunda kalıcı olmasının pek muhtemel olmadığını göstermektedir (Ashour, 2009; 2012). Böyle bir reform süreci; standart operasyon prosedürlerinin, eğitim müfredatının, liderlik ve terfi kriterlerinin değişiminin yanı sıra seçimle belirlenen kurumlar ile yargı mekanizmasının denetlenebilmesi sonucunu doğuracak bir süreç olmalıdır. Güvenlik alanının uyguladığı şiddet ve bu şiddete karşı denetim mekanizmasının eksikliği, şiddete varan aşırıcılığın ortaya çıkmasına ve devam etmesine sebep olan büyük etmenlerden biridir. Geçmişe bakıldığında, Seyyid Kutub'un ideolojisinin 1957 yılında, Mısır'ın eski Cumhurbaşkanı Cemal Abdünnasır'ın hapisanelerinde şahit olduğu bir katliamla beraber ciddi bir şekilde dönüşüme uğradığı görülecektir (Ashour, 2009). Cihatçılık ve tekfir akımlarının her ikisi de en pür hâllerıyla, Mısır'da siyasal mahkûmların atıldığı hapisanelerde 1960'lı yıllarda –tıpkı bugünün Mısır'ında olduğu gibi- işkencenin müesses nizam tarafından sistematik bir uygulama olarak benimsendiği dönemde doğmuştur. Vahhabilik gibi ultra-muhafazakâr ve aşırıcı ideolojiler de otoriter sistemlerin altında doğmuş ve gelişmiştir. Yukarıda bahsedilen ideolojilerin hiçbirisi gelişkin ya da olgun bir demokrasi ortamında ortaya çıkmamıştır.

Güvenlik alanındaki reformlarla ilgili bir diğer mesele de Arap ülkelerinin çoğunda gözlenen dengesiz sivil-asker ilişkileridir (Ashour, 2015; Sayigh, 2013; Chitani, Ashour ve Intini, 2013). Askeri kurumların tüm diğer devlet kurumlarına

olan üstünlüğü, devlet baskısının iktidarı sürdürmek için en önemli araç olarak kullanıldığı bir siyasal atmosferi ortaya çıkarmaktadır. Devlet kaynaklı şiddetin çeşitli biçimlerde (resmi dini kurumlar ve hiper-milliyetçi propaganda da dâhil olmak üzere) meşrulaştırıldığı böylesi bir sürecin demokratikleşmeye ya da kalıcı istikrara yol açması pek muhtemel değildir.

Tasfiye (demobilization), silahsızlandırma (disarmament) ve yeniden entegre etme (reintegration) (DDR) süreçleri de şiddet yanlısı aşırıcılığa zemin hazırlayan siyasal atmosferi tersine döndürmek için kritik süreçlerde önemli bir rol oynamaktadır. Libya ve Yemen'de, yaşanan ayaklanmaların ardından bu süreçlerin politize olması ve başarısızlığa uğraması çok sayıda silahlı devlet-dışı aktörün yükselmesine yol açmıştır. Bu durum, IŞİD ve El Kaide bağlantılı örgütler gibi grupların gerekli kaynaklara ve lojistiğe erişimine zemin hazırlamıştır. DDR, güvenlik alanındaki reformlarla doğrudan ilişkilidir. Çatışma sonrası ortamda yer alan silahlı devlet-dışı aktörlerin birçoğu, resmi güvenlik ve askeri birimlerle ilişkilerinde dengeyi sağlayacak kurumsal düzenlemelerin zayıf olması veya karşılıklı güvenin tesis edilememesi durumunda silâh bırakıp tasfiye olmayı kabul etmeyecektir. Bu durum özellikle de resmi güvenlik birimlerinin geleneksel olarak denetimden, hesap verebilirlikten ve kendilerini hukuktan üstün addettikleri bölgelerde yaşanmaktadır. Doğu Libya'daki Derne'den Kuzeydoğu Mısır'daki Sina'ya, Irak'ın orta ve kuzey kesimlerinden, Yemen'in hem güneydeki hem de kuzeydeki bölgelerine kadar birçok şehirde ve kasabada çatışmaların dindirilmesinde yaşanan başarısızlığın sebepleri arasında resmi otoriteleri temsil eden silahlı aktörlere karşı, tarihsel olarak yaşanan ihlâl ve hukuksuzluklardan dolayı

beslenen güvensizlik hissi vardır. Hem güvenlik alanındaki reformlar hem de DDR'ye dair bu olumsuz tablo, Suriye'de de olası bir siyasal çözümün altını oyabilir ve uzun vadede çeşitli devlet-dışı aktörlerin güçlenmesine sebep olabilir.

Son olarak ulusal uzlaşma, tavizler, kapsayıcılık ve genel olarak çatışmaların azaltılması hususlarına dair halk desteği faktörlerine ilişkin bir gözlemin aktarılması da önem taşımaktadır: Sözelimi halk desteği, şiddete varan aşırıcılığı ve bu aşırıcılığı sürekli olarak yeniden üreten koşulları sona erdirmek hususunda kilit bir rol oynamaktadır. Bu süreçlere yönelik halk desteği kısmen, "ilkokul, lise ve yükseköğretim ile sorumlu bir özgür medya (Arap ülkelerinin çoğunda hâlihazırda olduğu gibi toplumsal ve mezhepsel kutuplaşmayı öne çıkaran histerik bir medyanın aksine) tarafından bu kavramların öne çıkarıldığı" bir siyasal kültürün neticesidir (Ashour, 2015d).

Referanslar

Ashour, Omar. "Collusion to Crackdown: Islamist-Military Relations in Egypt." Brookings Papers no. 14 (Mart 2015a): 1-50. <http://www.brookings.edu/research/papers/2015/03/05-islamist-military-relations-in-egypt-ashour>

_____. "Sinai's Stubborn Insurgency: Why Egypt Can't Win?" Foreign Affairs. Vol 94, no. 6 (Kasım/Aralık 2015b): <https://www.foreignaffairs.com/articles/egypt/2015-11-08/sinai-stubborn-insurgency>

_____. "How Can Jordan Aid the Fight Against the Islamic State?" BBC, 10 Şubat 2015c. <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-31208815>

_____. "De-Radicalisation Revisited." The Washington Post, 18 Şubat 2015.

_____. The De-Radicalization of Jihadists: Transforming Armed Islamist Movements. New York, Londra: Routledge, 2009.

Baldor, Lolita. "Stealthy Jets Ensure Other War-Fighter Aircrafts Surviv." U.S. News and World Report, 21 Temmuz 2015.

Boulding, K. Conflict and Defense: A General Theory. New York: Harper, 1962.

Braithwaite, A., ve S. D. Johnson. "Space-time Modeling of Insurgency and Counterinsurgency in Iraq." Journal of Quantitative Criminology vol. 28, no. 1 (2001): 31-48.

Chaitani, Youssef, Omar Ashour ve Vito Intini. "An Overview of the Arab Security Sector amidst Political Transitions: Reflections on Legacies, Functions and Perceptions." United Nations' Economic and Social Commission for West Africa (UN-ESCWA). New York: United Nations Publications, Temmuz 2013. http://www.escwa.un.org/information/publications/edit/upload/E_ESCWA_ECRI_13_2_E.pdf

Condra, L. N., ve J. N. Shapiro. "Who Takes the Blame? The Strategic Effects of Collateral Damage." American Journal of Political Science vol. 56, no. 1 (2012): 167-87

Connable, B. ve M. C. Libicki. How Insurgencies End. Arlington: Rand Publications, 2010.

Cordesman, Anthony. "The Air Campaign Against the Islamic State." Center for Strategic and International Studies, 29 Ekim 2014.

Cruickshank, Paul. "Raid on ISIS Suspect in French Riviera." CNN, 28 Ağustos 2014.

Deryfus, B. "How the War in Afghanistan Fuelled the Taliban." The Nation, 23 Eylül 2013.

Fearon, J. D., ve D. D. Laitin. "Ethnicity, Insurgency and Civil War." American Political Science Review vol. 57, no. 1 (2012): 75-90.

Nerguizian, A. "Conventional Forces, Asymmetric Warfare and the Struggle for Syria." The Military Balance in the Shattered Levant, 15 Haziran 2015.

Galula, D. Counterinsurgency Warfare: Theory and Practice. Westport, CT: Praeger, 1964.

Guevara, E. Guerrilla Warfare. Kuzey Melbourne, Avustralya: Ocean Press, 1961.

Johnston, P. B. "The Geography of Insurgent Organization and its Consequences for Civil Wars: Evidence from Liberia and Sierra Leone." Security Studies vol. 11 (2008): 107-37.

Al-Jolani, Abu Muhammad. "Hezbollah za'il wa ladayna tha'r ma' al-'alawiyeen (Hezbollah is Being Destroyed and We a Vendetta with the Alwaites)." Ahmad Mansour'un Röportajı, Al-Jazeera Network, 25 Mayıs 2015.

Jones, S. ve Patrick Johnston. "The Future of Insurgency." Studies in Conflict and Terrorism Vol. 36, no. 1 (2013): 1-25.

Juneau, Thomas. "Containing the Islamic State." Middle East Policy vol. 23, no. 3 (Sonbahar 2015): 36-43.

Kalyvas, S. "The Urban Bias in Research on Civil Wars." Security Studies vol. 13, no. 3 (2004): 160-90.

_____. The Logic of Violence in Civil Wars. Cambridge: Cambridge University Press, 2006.

Kalyvas, S., ve Matthew A. Kocher. "Ethnic Cleavages and Irregular War: Iraq and Vietnam." Politics and Society vol. 35, no. 2 (2006): 183-223.

Kamel, Lorenzo. "Why We Hate Our

Reflections: Saudi Arabia and the Islamic State.” Open Democracy, 30 Ocak 2015.
Kerbaj, Richard. “Twice as Many UK Jihadists as Police Thought, Officials Say.”

The Sunday Times, 19 Nisan 2015, 4.

Kilcullen, D. The Accidental Guerrilla: Fighting Small Wars in the Midst of a Big One. Oxford, England: Oxford University Press, 2009.

Lewis, Jessica. “The Islamic State: A Counter-Strategy for a Counter-State.” ISW Middle East Security Report (Temmuz 2014).

Lyall, J. “Does Indiscriminate Violence Incite Insurgent Attacks? Evidence from Chechnya.” Journal of Conflict Resolution vol. 55, no. 3 (2009): 331-62.

Lyall, J., ve I. Wilson. “Rage against the Machines: Explaining Outcomes in Counterinsurgency Wars.” International Organization vol. 63, no. 1(2009): 67-106.

Macaulay, N. “The Cuban Rebel Army: A Numerical Survey.” The Hispanic American Historical Review vol. 58 no. 2 (1978): 284-95.

Mack, A. “Why Big Nations Lose Small Wars: The Politics of Asymmetric Conflict.” World Politics vol. 27, no. 2 (1975): 175-200.

Mao, T. On Guerrilla Warfare. Champaign: University of Illinois, (1937) 1961.

Mao, T. On Protracted War. Republic of China: Foreign Language Press. (1938) 1967.

Mason, D. T., ve D. A. Krane. “The Political Economy of Death Squads: Toward a Theory of the Impact of State-sanctioned Terror.” International Studies Quarterly vol. 33, no. 2 (1989): 175-98.

McColl, R. “The Insurgent State: Territorial Bases of Revolution.” Annals of the Association of American Geographers vol. 59, no. 4 (1969): 613-3.

Al-Naji, A. B. Idarit al-Tawahush (Managing Brutality), 2007.

Petraeus, David, James F. Amos ve John A. Nagl. The U.S. Army/Marine Corps Counterinsurgency Field Manual. Chicago: University of Chicago Press, 2007.

Quintana, Elizabeth ve Jonathan Eyal. “Inherently Unresolved: The Military Operation Against the Islamic State.” RUSI

Occasional Papers (Ekim 2015): 1-45.

Rayment, Sean. “General Sir David Richards: We Cannot Defeat al-Qaeda.” The Telegraph, 14 Kasım 2010.

<http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/defence/8131217/General-Sir-David-Richards-Why-we-cannot-defeat-al-Qaeda.html>

Richards, David. “We Can’t Beat al-Qaida: Forces Head.” Daily Express, 14 Kasım 2010.

<http://www.express.co.uk/news/uk/211459/We-can-t-beat-al-Qaida-forces-head>

Seig, M. “How the Transformation of Military Power Leads to Increasing Asymmetries in Warfare?” Armed Forces and Society, Vol. 40, no. 2 (2014): 332-356.

Schute, S. “Geography, Outcome, and Casualties: A Unified Model of Insurgency.” Journal of Conflict Resolution. (Mart 2014): 1-28.

Thompson, R. Defeating Communist Insurgency; The Lessons of Malaya and Vietnam. Praeger, 1966.

White House. “Fact Sheet: The Strategy to Counter ISIL.” White House Press Release, 9 Ekim 2014.

<https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2014/09/10/fact-sheet-strategy-counter-islamic-state-iraq-and-levant-isil>

Wood, E. J. Insurgent Collective Action and Civil War in El Salvador. Cambridge: Cambridge University Press, 1969.

“Foreign Fighters in Iraq and Syria: Where Do They Come From?” Radio Free Europe/Radio Liberty, 1 Aralık 2015.

<http://www.rferl.org/content/infographics/foreign-fighters-syria-iraq-is-isis-isil-infographic/26584940.html>

Sonnotlar

- 1- Silahlı çatışmalar geriye kalan 16 vakada hâlâ devam etmektedir.
- 2- Diğer üç değişken de politik istikrarsızlık, nüfusun büyüklüğü ve yoksulluktur.
- 3- En çok bilinen LAG örneklerinden biri, Eylül 2015'te Mısır'da resmi kuvvetlere ait bir Apache helicopter tarafından Meksikalı turistlerin öldürülmesidir. Sina'da LAG sebebiyle Mısırlı sivillerin öldürülmesi hadiseleri oldukça yaygındır buna karşın hakkında çok daha az bilgi vardır.
- 4- Arreguín-Toft'a göre güçlü aktörler karşı tarafın benzer stratejiler sergilediği vakaların %76'sında galip gelirken, karşı tarafın zıt stratejiler izlediği vakaların %63'ünden mağlup ayrılmıştır (Arreguín-Toft, 2001: 111).

YAZAR HAKKINDA

Dr. Omar Ashour, Doha Institute for Graduate Studies'te Güvenlik ve Stratejik Araştırmalar doçentidir. Ashour aynı zamanda, 2009 tarihli The De-Radicalization of Jihadists: Transforming Armed Islamist Movements ve How ISIS Fights: The Military Tactics in Iraq, Syria, Libya and Egypt (Yakın gelecekte) adlı eserlerin yazarıdır. Kendisine, Omar.Ashour@DohaInstitute.edu.qa ve @DrOmarAshour adresleri üzerinden ulaşılabilir.

ALSHARQ FORUM HAKKINDA

Al Sharq Forum; amacı, Şark bölgesi halklarının siyasi gelişimi, sosyal adalete kavuşması ve ekonomik refaha erişmesi için tarafsız araştırmalar yapıp buna dönük uzun vadeli stratejiler geliştirmek olan, bağımsız ve uluslararası bir kuruluştur. Al Sharq Forum bu hedefini; demokratik katılım ideali, bilinçli vatandaşlık, çok taraflı diyalog, sosyal adalet ve kamu yararını gözeterek araştırmaları teşvik ederek gerçekleştirmektedir.

Adres: İstanbul Vizyon Park A1 Plaza Kat:6
No.:68 34197 Bahçelievler / İstanbul / Türkiye
Telefon: +902126031815
Faks: +902126031665
E-posta: info@sharqforum.org

sharqforum.org

    / SharqForum

 / Sharq-Forum

**الشرق
منتدى**
ALSHARQ FORUM

